

Resumé

Šumperk (Bez. Šumperk), Radniční Straže, Parz. Nr. 2320/1. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

TETČICE (OKR. BRNO-VENKOV)

Intravilán. Vrcholný středověk, novověk. Sídliště. Záchraný výzkum.

Archeologický ústav Moravského zemského muzea provedl v souvislosti s rekonstrukcí silnice II/394 v obci Tetčice od dubna do října 2014 záchraný archeologický výzkum v intravilánu obce Tetčice v okrese Brno-venkov.

Záchraným archeologickým výzkumem bylo doloženo středověké a novověké osídlení. Celkem byly zjištěny čtyři objekty, z nichž dva byly datovány do období vrcholného středověku: jeden do druhé poloviny 15. až počátku 16. století a jeden do 17. století. Zajímavým zjištěním byl objekt č. 503 na ulici Tyršova, kde byly, kromě keramiky (obr. 76: 2), doloženy zbytky lidských kostí – fragment femuru a články prstů. Dále byla zachycena kulturní vrstva o mocnosti do 0,05 m v prostoru u sochy sv. Floriána (ulice Nádražní). Nálezová situace však byla značně nepřehledná z důvodu velkého množství předěšlých výkopů v daném prostoru.

Poměrně početný soubor nálezů pochází z prostoru před domem č. p. 36 v ulici Nádražní. Během skrývky došlo k narušení kulturní vrstvy, která ovšem mohla být součástí zahloubených objektů. Danou situaci však nebylo možné z důvodu recentních zásahů s určitostí interpretovat. Kromě keramiky (obr. 76: 3–11) se zde dochovalo několik železných předmětů, zvířecích kostí a dalšího archeologického materiálu. Upozornit lze především na nález zlomku kachle; podobné nálezy nejsou v oblasti venkovských usedlostí příliš časté. V ulici Palackého bylo provedeno geofyzikální měření pod záštitou Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Tímto průzkumem bylo zjištěno několik podzemních anomálií, pravděpodobně reliktních lochů. Během terénního výzkumu se pak podařilo identifikovat pouze jednu stropní klenbu, a to před domem č. p. 13 v ulici Palackého. Bez dalšího průzkumu však není možné tyto objekty blíže interpretovat.

Zdeněk Hájek, Hana Koubková

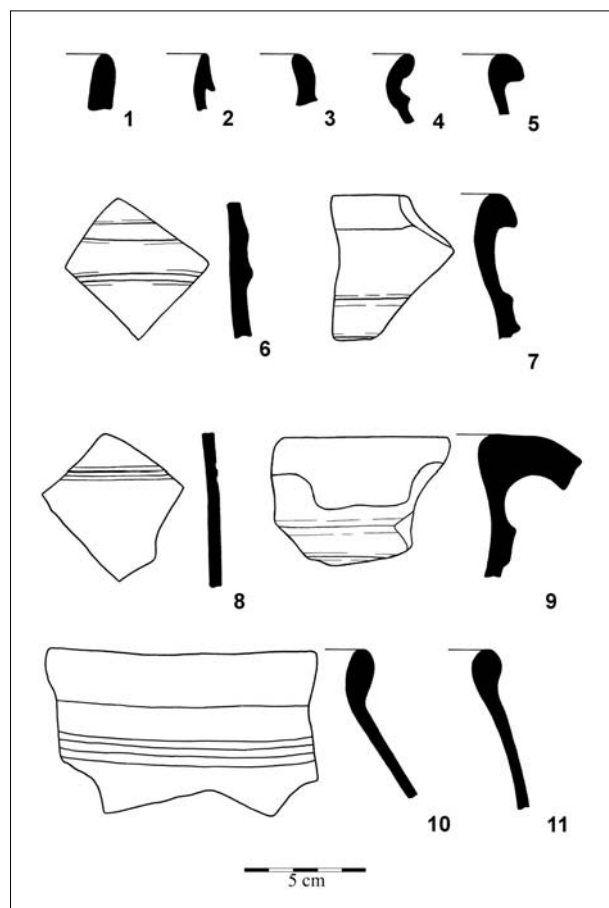
Resumé

Tetčice (Bez. Brno-venkov), Gemeinde. Hochmittelalter, Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

TRŠICE (OKR. OLMOUC)

Intravilán. Vrcholný středověk, novověk. Pohřebiště. Záchraný výzkum.

Záchraný archeologický výzkum probíhal ve dnech 16. 1. až 26. 9. 2014 a byl vyvolán výstavbou nové kana-

Obr. 76. Tetčice (okr. Brno-venkov). Výběr keramiky z objektů č. 500 (1) a 503 (2) a z kulturní vrstvy z prostoru před domem č. p. 36 v ulici Nádražní (K 115; 3–11).

Abb. 76. Tetčice (Bez. Brno-venkov). Keramikauswahl aus den Objekten Nr. 500 (1) und 503 (2) und aus der Kulturschicht vor dem Hs.-Nr. 36 in der Nádražní StraÙe (K 115; 3–11).

lizace v celém intravilánu obce Tršice. Identifikace lokality na mapě ZM ČR (M 1:10 000) – číslo listu 25-11-22: Z:206 – J:61, Z:206 – J:60; Z:207 – J:60; Z:207 – J:61. Vzdálenosti jsou uvedeny v milimetrech od západní (Z) a jižní (J) sekční čáry. Výzkum byl realizován především formou archeologického dohledu, který se soustředil na sledování hloubených výkopů nově budované kanalizace. Ve většině případů byl proveden dohled s negativním výsledkem. Pouze ve výkopu v komunikaci mezi domem č. p. 45 (budovy fary) a boční kaplí na východní straně farního kostela Narození Panny Marie byla narušena část kostrového pohřebiště. Jednalo se o částí kosterních ostatků z celkem 7 zde pohřbených jedinců; přesněji řečeno výkop narušil tyto ostatky v oblasti horní části trupu, neboť byly těžkou technikou během stavby poškozeny. Nalezené ostatky byly původně pietně uloženy ve směru severovýchod – jihozápad, lebky směřovaly na východ. Výkopy hrobů či jejich výplně nebyly ve vrstvě žlutého jílu patrné, zjištěné ostatky byly nalezeny v hloubce 1,30 až 1,80 m, měřeno od povrchu silnice. Po ukončení do-

kumentace byly pohřby zaměřeny pomocí přístroje GPS. Během vyjmutí kosterních ostatků nebyl u žádného nalezen artefakt, který by bylo možné označit jako milodar či vložený předmět, proto je datace těchto prozkoumaných pohřbů pouze rámcová, a to na základě písemných zpráv. Stavbou porušené kosterní ostatky zemřelých byly původně uloženy na tršickém hřbitově, který se rozkládal v okolí farního kostela Narození Panny Marie, o němž pochází první zmínka z roku 1374 (Hosák 2004, 629). Ukončení pohřbívání u zdejšího farního kostela (definitivně asi po roce 1825) souvisí s josefínskými reformami a následujícím nuceným využíváním vzdáleného hřbitova u sv. Kunhuty vedle silnice z Tršic do Penčic, který byl v roce 1857 nahrazen dnešním hřbitovem při jižním okraji městečka (Bém, ústní sdělení).

Jakub Vrána

Literatura

- Bém, M.:** pracoviště Archeologického centra Olomouc, U Hradiska 42/6, Olomouc, sděleno 24. 2. 2015.
Hosák, L. 2004: *Historický místopis země Moravskoslezské*. Praha: Academia.

Resumé

Tršice (Bez. Olomouc), Gemeinde. Spätmittelalter, Neuzeit. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

TVAROŽNÁ (OKR. BRNO-VEŇKOV)

Kostel sv. Mikuláše (ppč. 5/1). Novověk. Kostel. Záchranný výzkum.

Záchranný výzkum, provedený v roce 2014 v rámci akce „Tvarožná – stavební úpravy kostela“, prokázal v místě výstavby zděné cihelné konstrukce, které souvisely s již nefunkční novověkou kanalizační štolou, jež obchází při vnějším obvodu část základových opěrných pilířů chrámu. Kostel sám je výsledkem jeho nové výstavby, která se uskutečnila v letech 1880 – 1881 na místě staršího chátrajícího svatostánku, který byl podle starších vyobrazení nejspíše poněkud menších rozměrů než dnes. Statické problémy vedly však po čase k dalším bezpečnostním opatřením, jež můžeme datovat nejdříve k roku 1967. Výsledkem bylo evidentně dodatečné zbudování asi 0,45 m silné cihelné zdi, která semkla celou stavbu po jejím obvodě. Dokumentovaná situace prokazuje, že zeď neměla jen statickou funkci, ale že plnila také funkci sběrné bariéry pro povrchové vody, které byly jímány soustavou drobných drenážních kanálů při jejím vnějším obvodě. Nelze vyloučit, že se jedná o výsledek projektu Ing. J. Daňka z Blažovic (Skutil a kol. 1988, 108).

I když se to na první pohled nezdá, je tento poznatek poměrně cenným zjištěním, které doplňuje dřívější znalost starého drenážního odvodňování kostela, na který se přišlo při rekonstrukci fary roku 2002 (Kos 2002). Více než 10 m dlouhá kanálová štola končící úplným závalem

zjevně pokračovala vzhůru k severním základům kostela. Stará štola měla stěny vyzděny cihlami na maltu, přičemž dno bylo viditelně několikrát zvedáno – pravděpodobně jak se postupně zanášela náplavou. Strop štoly byl překryt plochými kameny, jejichž prolomení zapříčinilo kolaps stropu. Referent se podle osobních zkušeností z jiných historických staveb domnívá, že k porušení stropu mohlo dojít až při terénních úpravách, souvisejících s obnovou kostela kolem roku 1880, kdy byly veškeré starší kanalizační sítě související s kostelem postaveny mimo provoz a bez bližší evidence zanikly.

Menší formáty cihel, které byly použity na odvodňovací štolu ústící v mezi u fary, prokazují poněkud větší stáří kanálového systému (cca 16. – 17. století), kdy docházelo podle všeho k opravám kanalizace, jejímž prostřednictvím byl nekontrolovaně erodován terén kolem základů staršího kostela, jenž začal staticky strádat a hrozil postupným zřícením. Spádové poměry staré kanalizace se zanášením postupně měnily, což snad vedlo k úmyslným úpravám dna štoly, které bylo předlážděno (nejprve kameny a pak i cihlami) více než čtyřikrát po sobě, až do světlosti, která se ustálila na 0,80×0,45 m. Nepříliš výrazná spádová křivka pak již nepodporovala kolem kostela erozi jeho základů, nic však nezabránilo jeho stržení.

Výška původního kanálu není známá. Je však jisté, že i stěny cihelného kanálu s malými formáty cihel byly u fary navýšeny oproti staršímu (16. století?) již dřívě (Kos 2002, obr. 1). Starší archeologický výzkum tu doložil dvě stavební fáze kanálové štoly, která byla radikálně přestavěna v době své existence minimálně dvakrát. Mladší profil činil 1,30×0,45 m, což je dimenze pro běžnou údržbu podobných systémů v renesanci a baroku (např. Brno, Křtiny, Lednice, či Valtice).

Nově zjištěná drenážní struktura kolem kostela je evidentně až výrazně mladšího data a souvisí s opětovným problémem, který bylo nutné zase radikálně vyřešit rekonstrukcí odvodnění základů v aktuálním roce 2014.

„Santon“ (ppč. 1101/1, 1101/2), kaple Panny Marie. Novověk. Kaple. Záchranný výzkum.

Záchranný výzkum, provedený v roce 2014 v rámci akce „Tvarožná – Úpravy kaple“, dokumentoval odkryv základů kaple a řez svahem k domnělému prvnímú valovému opevnění.

Na dokumentovaném profilu jihozápadně kaple se projevil nepravidelně ohraničený a hluboký novověký výkop se zlomky cihel, dlaždic, střešních tašek a s maltou, který by bylo snad možné spojit se stavebními aktivitami při budování kaple v letech 1832 – 1838, nelze však vyloučit ani mladší blíže neznámé výkopové aktivity z roku 1986, označené v literatuře (Vymazal, Kolářová, Kopecný 2008) jako údajný „archeologický průzkum“. Patrně se však jedná spíše o starší výkop související s budováním v pořadí třetí církevní stavby, neboť nejmladší vý-